

[B] **J.A. KOSSMANN-PUTTO: OPSTELLEN OVER MIDDELEEUWSE GESCHIEDENIS**

In 2009 verscheen een bundel met opstellen en enkele boekbesprekingen van de hand van Johanna Adriana Putto (*1926), bij een breder publiek beter bekend als de weduwe en bij herhaling co-auteur van wijlen haar echtgenoot de historicus Ernst Kossmann (1922-2003). In die hoedanigheid tekende ze samen met haar man voor het in 1988 voor het eerst verschenen, maar daarna vaak heruitgegeven en in vele talen vertaalde *De Lage Landen. Geschiedenis van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden* (uitgegeven door Ons Erfdeel vzw). Mevrouw (Kossmann-)Putto is mediëviste van oorsprong, gepokt en gemazeld in een traditie van degelijke vaktechniek en eruditie. Deze eigenschappen vallen dan ook op in de hier verzamelde teksten. Drie ervan hebben de geschiedenis van de stad Kampen als onderwerp, niet toevallig ook het onderwerp van de dissertatie waarop ze in 1955 aan de toen nog Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam promoveerde. Ze behandelen het ontstaan van Kampen (“Kampen en Essen” verwijzend naar de vrouwenabdij op wier bezittingen de stad vermoedelijk ontstond), het stadsbestuur in de middeleeuwen en het financiële beleid van de stad in de vroege veertiende eeuw. De eerste van deze Kampense teksten schreef ze samen met haar

ondertussen overleden zoon Frederik Kossmann (1959-2004). Andere thema’s die in het boek aan bod komen verwijzen ook op een heel directe manier naar de onderwerpen die de belangstelling van Johanna Putto wegdroegen: middeleeuwse (stads)rekeningen, het middeleeuws hospitaalwezen, de middeleeuwse instellingengeschiedenis (meer precies: het Westfaals veemgerecht, de invloed van pauselijk gezag en Vaticaanse bemoeienissen), de militaire geschiedenis (over de ritmeesters, een soort condottierri, in dienst van Utrecht en Gelre en over huurlingen). Een tekst verscheen oorspronkelijk in het Engels en wordt hier in Nederlandse vertaling gebracht, een studie over de Schotse politieke ambities van Floris V, de onfortuinlijke — want in 1296 vermoorde — graaf van Holland. Tot slot worden een negental boekbesprekingen afgedrukt, een erg beperkte selectie uit de ruim tweehonderd recensies die Johanna Putto liet verschijnen, voornamelijk in de *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden* of in de *English Historical Review*. Alles tesamen geven deze teksten een goed beeld van de mediëviste die Johanna Putto is.

Over de selectie kan in een dergelijke verzameling natuurlijk altijd gemopperd worden; persoonlijk had ik bijvoorbeeld graag de van een sterk inlevingsvermogen getuigende tekst over Huizinga als hoogleraar in Groningen (in een in 1997 onder redactie van Catrien Santing verschenen bundel over mediëvistiek in Groningen) opgenomen gezien. Ook omdat in dat stuk tussen de regels door interessante beschouwingen te lezen zijn over het wezen van de Nederlandse natie, een onderwerp waarmee Huizinga in zijn Groningse periode — waarin ook de *Herfsttij* is gerijpt — erg begaan was. Dergelijke onderwerpen, professoraten in Groningen en de aard van het “nationaal besef” zijn natuurlijk ook in sterke mate bijna autobiografisch bij een Kossmann. Ernst Kossmann behandelde in het onderzoek waarmee hij zijn faam vestigde, bij voorkeur de politieke opvattingen ten tijde van en in de aanloop naar de Republiek. De in 2005 door de goede zorgen van Frank Ankersmit en Wessel Krul bezorgde selectie uit zijn werk (*Geschiedenis is als een olifant*, Bert Bakker, Amsterdam) getuigt daarvan. In de nationale geschiedenis van Nederland heeft de Republiek welhaast natuurlijk de eerste plaats gekregen,

zoals dat voor België vaak met de middeleeuwen het geval is geweest. De herontdekkingen van deze ver in de tijd verwijderde periodes in de loop van de negentiende en vroege twintigste eeuw zijn daar natuurlijk niet vreemd aan. Het is dan ook een daad van historisch en intellectueel evenwicht om ook de productie van een meer dan verdienstelijke mediäviste uit het Noorden blijvend in de belangstelling brengen. Dat dit bovendien op een zeer verzorgde manier gebeurde, is, zoals wel vaker het geval is bij boeken die uit die hoek afkomstig zijn, op het conto te schrijven van uitgeverij en stichting Matrijs uit Utrecht.

MARC BOONE

JOHANNA KOSSMANN-PUTTO, *Over middeleeuwse geschiedenis. Elf opstellen*, Stichting Matrijs, Utrecht, 2009, 222 p.
